

Ekologia w wielkim mieście

POLSKI KLUB EKOLOGICZNY KOŁO MIEJSKIE W GLIWICACH

numer 4/2016

**Friends of
the Earth
Europe**

for the people, for the planet, for the future

Ludzie, siła, teraz - People, power, now!

W tym numerze:

Kolejny rok nad rzeką Białą	4
Niska emisja, wysokie zagrożenie	6
Świąteczno-noworocznie	8

W dniach 28 listopada – 3 grudnia w Lampung w Indonezji odbyło się Walne Zgromadzenie (Biennial General Meeting) Friends of the Earth International, którego nasza organizacja jest członkiem. W spotkaniu wzięło

udział ponad 100 osób z 75 krajów i grup członkowskich z całego świata. Podczas spotkania omawiano prowadzone działania w ramach kampanii: sprawiedliwość klimatu i energia (Climate justice and Energy), sprawiedliwość ekonomiczna i neoliberalizm

Fot. Amelia Collins

Ekologia w wielkim mieście

(Economic justice and resisting neoliberalism), suwerenność żywnościowa (Food sovereignty), leśnictwo i bioróżnorodność (Forests and biodiversity), obrona praw człowieka (Human rights defenders). Każda z tych kampanii składa się z szeregu działań, mających na celu zmianę obecnie panującego modelu gospodarki globalnej, gdzie kosztem ludzi i środowiska naturalnego, bogacą się międzynarodowe korporacje, których jedynym celem jest zysk. FoEI działa na rzecz rozwiązań systemowych, które pozwolą na tworzenie zrównoważonych społecznie, środowiskowo i ekonomicznie społeczności. Dzięki oddolnej inicjatywie i federacyjnej strukturze, organizacja jest najbliżej problemów lokalnej społeczności w różnych częściach świata. Wspólne działanie w ramach federacji pozwala, aby głos ludzi, którzy ponoszą największe koszty niepożądanego rozwoju gospodarczego Północy

Fot. FoEI

i ciągłej gonitwy za zyskiem, który odbywa się na światowych rynkach był słyszalny wśród społeczeństwa obywatelskiego i decydentów krajów rozwiniętych. Podczas spotkania omawiany był projekt Financing sustainable futures, którego jesteśmy partnerem. Działania w projekcie miały na celu przybliżenie opinii publicznej problemów, jakie wynikają ze wspierania inwestycji, które łamią podstawowe prawa człowieka i niszczą środowisko. Do takich inwestycji niewątpliwie należy przenoszenie nieefektywnych, przestarzałych technologii bazujących na paliwach kopalnych – głównie węgla kamiennym i ropie naftowej, do krajów rozwijających się. Budowa elektrowni węglowych, atomowych lub wodnych w Afryce, zamiast inwestowanie w odnawialne źródła energii – jak oczywista dla tego terenu energia słoneczna. Okazuje się, że „brudne” inwestycje są chętnie kredytowane przez banki, które mają oddziały na całym świecie, również w Polsce. W ramach tego projektu prowadzono akcje edukacyjne wśród klientów banków, aby baczniej przyglądali się polityce swojego banku i reagowali, kiedy jest ona sprzeczna z zasadami zrównoważonego rozwoju. Przykładów inwestycji godzących w podstawowe prawa społeczności lokalnych jest niestety bardzo wiele, podobnie jak sposobów nieuczciwych praktyk pozbawiania rdzennej ludności ich ziemi, nawet pod płaszczykiem ochrony tych terenów. Działające grupy

lokalne FoEI pracują ze społecznościami, aby te umiały się bronić przed coraz bardziej perfidnymi posunięciami korporacji. Prawnicy i biznesmani oferują społecznościom projekty „ochrony” lasu i ziemi, zapobiegania wylesianiu i degradacji środowiska. Umowy są konstruowane w taki sposób, aby korporacja miała wyłączne prawo dysponowania terenem, na którym zamieszkuje dana społeczność. Czas trwania takich umów to 30, 40 a nawet 80 lat! Całe społeczności tracą swoją suwerenność, możliwość korzystania z lasu i ziemi, w sposób, w jaki od wieków tradycyjnie z nich korzystała, dbając jednocześnie o zachowanie tych dóbr dla przyszłych pokoleń. Aktywiści FoEI pracują z lokalnymi społecznościami, aby ich członkowie rozumieli, że są ofiarami manipulacji, ale nie muszą się na nią godzić. Ta olbrzymia praca FoEI w społecznościach ma olbrzymie znaczenie dla walki o bardziej sprawiedliwy świat i słowo „walka” zostało tu użyte nie na wyrost. W marcu tego roku, została zamordowana Berta Cáceres, działaczka zaangażowana w obronę ludności Hondurasu przed destrukcyjnymi planami budowy tamy Agua Zarca, wiążącej się z wysiedleniem ludzi, odbieraniem ziemi i dewastacją środowiska. Dwa tygodnie po zamordowaniu Berty, dokonano kolejnego morderstwa Noé Garcia, działacza, który też walczył

w tej sprawie. Niestety nie są to odosobnione przypadki – wielkie pieniądze, jakie stoją za takimi inwestycjami powodują, że życie ludzkie nie stanowi wartości i na to nie możemy się godzić! My jako członkowie społeczeństwa obywatelskiego Europy mamy swój głos, mamy możliwości wyrażania sprzeciwu wobec rzeczy, które dzieją się tysiące kilometrów od naszego domu, ale nie zmienia to faktu, że wyrządzana jest krzywda ludziom, którzy tak jak my chcą żyć godnie w swoim domu. Będąc uczestniczką BGM zastanawiam się, co mogę zrobić wobec tak olbrzymich problemów. Odpowiedź jest jedna – działać – zgodnie z hasłem Friends of the Earth – People, power, now – ludzie, siła, teraz! Każdy z nas może wesprzeć działania FoEI – angażując się w kampanie, podpisując petycje do polityków, przekazując pieniądze lub choćby tylko na początek udostępniając informacje na swoim profilu społecznościowym. Więcej informacji na temat działalności FoEI : <http://www.foei.org/> profil FB: Friends of the Earth International @foeint

[AJ]

**PEOPLE.
POWER.
NOW.**

Kampania „Finansowanie zrównoważonej przyszłości” *Financing sustainable future* jest dofinansowana ze środków Unii Europejskiej. Za treść artykułu odpowiedzialny jest Polski Klub Ekologiczny Koło Miejskie w Gliwicach. Poglądy w nim wyrażone nie odzwierciedlają oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej

Projekt dofinansowany ze środków UE

Kolejny rok nad rzeką Białą

Projekt Unikalne walory Doliny Rzeki Białej wartością społeczną i ekonomiczną regionu wszedł w ostatni etap realizacji. W tym roku głównym założeniem projektu było dzielenie się doświadczeniem, zarówno tym zdobytym w trakcie realizacji, ale także wymiana wiedzy i nawiązywanie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz ochrony przyrody i edukacji ekologicznej z Polski i Norwegii. W pierwszej połowie roku odbyły się warsztaty dla samorządowców, dotyczące zrównoważonego

inwestowania na obszarach Natura 2000. Seminarium składało się z części teoretycznej i praktycznej, dzięki czemu uczestnicy mieli możliwość konsultowania konkretnych przykładów inwestycji oraz problemów związanych z oceną oddziaływania inwestycji na środowisko. W części warsztatowej dużą uwagę poświęcono znaczeniu współpracy urzędników, mieszkańców i organizacji z terenu gmin leżących wzdłuż rzeki Białej. W trakcie wyjazdu studyjnego prezentowane były

udane i chybione inwestycje związane z ochroną przeciwpowodziową tych terenów. Podsumowano także spotkania z mieszkańcami, które jak wykazała praktyka, były bardzo potrzebne dla zrozumienia przez mieszkańców istoty programu Natura 2000 – szans i ograniczeń, jakie się z nim wiążą. Kolejnym ważnym działaniem w projekcie była organizacja i przeprowadzenie wyjazdu studyjnego do Finnmark w Norwegii, którego uczestnikami byli przedstawiciele organizacji i instytucji działających na rzecz terenów chronionych w Polsce. W wyjeździe wzięli udział przedstawiciele Parków Narodowych: Wigierskiego, Białowieskiego i Tatrzańskiego, Centrum Kultury i Promocji Gminy Ciężkowice oraz PKE – organizatora wyjazdu. Wyjazd miał na celu poznanie zasad funkcjonowania terenów chronionych w Norwegii – w tym zarządzania, działań edukacyjnych i marketingowych prowadzonych przez parki narodowe. Partnerem wyjazdu był NIBIO (Norwegian Institute of Bioeconomy Research), z którym PKE nawiązało współpracę, dzięki realizacji tego projektu.

Tematem przewodnim wyjazdu była ochrona ptaków i na tym przykładzie pokazano, jak zorganizowana jest turystyka przyrodnicza w Norwegii. Wyjazd do Finnmark był pierwszym elementem modułu współpracy międzynarodowej w ramach projektu, kolejnym etapem była rewizyta przedstawicieli norweskiego partnera w Polsce. Podczas wyjazdu studyjnego, który odbył się we wrześniu w Polsce, uczestnicy mieli możliwość poznania zasad funkcjonowania, narzędzi edukacyjnych i marketingu Wigierskiego, Białowieskiego i Tatrzańskiego Parku Narodowego. W programie wizyty była również prezentacja działań i narzędzi edukacyjnych wykorzystywanych w Muzeum Przyrodniczym w Ciężkowicach. Uczestnicy wyjazdu 8 września wzięli udział w konferencji w Zakopanym pt. Edukacja ekologiczna i turystyka przyrodnicza, czyli jak mądrze promować walory przyrodnicze. Prezentacja dobrych praktyk na terenach chronionych w Polsce i Norwegii, która była trzecim elementem projektu. Podczas konferencji miała miejsce prezentacja zasad działalności parków narodowych w Polsce i Norwegii szerszej publiczności, a także dyskusja dotycząca rozwoju turystyki przyrodniczej. W konferencji wzięli udział zarówno pracownicy parków narodowych, krajobrazowych, jak organizacji pozarządowych i ośrodków edukacji ekologicznej, a także nauczyciele.

Cieszy nas szczególnie obecność nauczycieli, którzy stanowią ważną grupę odbiorców tematyki edukacji ekologicznej i turystyki przyrodniczej, z racji organizowania wyjazdów uczniów w tereny cenne przyrodniczo. Między innymi z tego powodu, ale także ze względu na olbrzymie zainteresowanie, zdecydowaliśmy zorganizować dodatkową edycję warsztatów dla nauczycieli „Bioróżnorodność rzek i dolin rzecznych oraz znaczenie wody w przyrodzie w kontekście zmian klimatycznych”. Warsztaty odbyły się pod koniec października w Muzeum Przyrodniczym w Ciężkowicach. W ramach projektu w 2016 roku powstały dwie relacje TV – z seminarium dla samorządowców oraz wyjazdu i konferencji oraz Wieści z Doliny Rzeki Białej. Obie relacje dostępne są na stronie projektu: www.dolinarzekibialej.pl oraz portalu www.pogorze24.pl. Zachęcamy także do śledzenia naszego profilu FB <https://www.facebook.com/UnikalneWaloryDolinyRzekiBialej>, gdzie na bieżąco pojawiają się ciekawostki związane Doliną Rzeki Białej. I choć projekt kończy się w kwietniu 2017 roku to już teraz możemy obserwować jego pozytywne efekty, a co najważniejsze, dzięki udziałowi Partnera – Centrum Kultury i Promocji Gminy Ciężkowice działania będą kontynuowane mimo zakończenia projektu.

[AJ]

Niska emisja, wysokie zagrożenie

Halina Stolarczyk

Niska emisja pojęcie to ma związek z wysokością kominów, z których emitowane są szkodliwe substancje. Przemysłowe kominy są dużo wyższe od tych domowych i emitowane zanieczyszczenia są rozpraszane na dużych wysokościach. Natomiast niskie kominy na domach powodują, że wypuszczane zanieczyszczenia rozprzestrzeniają się po najbliższej okolicy.

Niska emisja to problem nie tylko dla wyjątkowo wrażliwych na kwestie środowiskowe ekologów. To problem, który w mniejszym lub większym stopniu dotyczy każdego z nas. Coraz więcej polskich miast zaczyna dostrzegać problem niskiej emisji i próbuje z tym walczyć. Na przykład mieszkańcy Wrocławia i Gliwic dzięki dofinansowaniu mogą wymienić nieefektywne piece węglowe na bardziej ekologiczne, a władze Krakowa, walcząc z zanieczyszczeniami powietrza, chcą likwidować stare piece węglowe w mieście.

Czy wiesz, jak dochodzi do powstania niskiej emisji, czym jest spowodowana i jakie powoduje konsekwencje?

Niska emisja to zanieczyszczenia powietrza pochodzące z komunikacji samochodowej i z procesu spalania węgla o niskiej jakości lub śmieci w domowych piecach, paleniskach oraz lokalnych kotłowniach. Zanieczyszczenia te są emitowane przez kominy o niskiej wysokości do atmosfery. Dym z kominów rozprzestrzenia się po najbliższej okolicy, a jego drażniący odór powoduje drapanie w gardle i łzawienie oczu. Natomiast obecność w dymie toksycznego pyłu pozostawia ślad w postaci brudnych elewacji pobliskich domów. Z danych Europejskiej Agencji Środowiska wynika, że najbardziej zanieczyszczonymi miastami w Polsce (i jednymi z bardziej w Europie) są: Kraków,

Nowy Sącz, Gliwice, Zabrze, Sosnowiec i Katowice Niską emisję powoduje też palenie śmieci lub liści na działkowych lub przydomowych ogródkach choć można za ten proceder otrzymać mandat. Palenie śmieci w paleniskach domowych jest powszechnie spotykanym zjawiskiem, podlega karze, niestety trudno jest udowodnić, czym tak naprawdę palono w piecu. Polacy produkują rocznie około 10 mln ton odpadów, w których wiele osób wciąż widzi doskonały materiał opałowy. Nie zawsze również zdajemy sobie sprawę kupując i ogrzewając mieszkania węglem niskiej jakości. To paliwo ma dużą domieszkę siarki, popiołu i mułu węglowego i przy spalaniu wraz z dymem uwalniają do atmosfery trujące substancje. Na dodatek taki węgiel jest niskokaloryczny, nie daje dużo ciepła i trzeba spalić go więcej. Pył i dym pochodzący ze spalania gorszej jakości węgla i śmieci w palenisku domowym jest bardziej toksyczny od pyłu i dymu pochodzącego ze spalania w fabrykach czy lokalnych ciepłowniach. Domowe piece nie są przystosowane do spalania odpadów, nie mają odpowiednich filtrów, oprócz emisji niebezpiecznych substancji powstaje też ryzyko zaccadzenia spowodowane zapchaniem się przewodów kominów.

Dzieje się tak dlatego, że temperatura osiągnięta w domowych piecach jest za niska, aby wszystko dokładnie spalić. Tymczasem to, co łąduje w piecach czy ogniskach, może przyprowadzić o zawrót głowy, a po kilku wdechach... również o mdłości. Kolorowy papier, plastik, lakierowane drewno, guma, ubrania, wszelkiego rodzaju produkty syntetyczne czy tworzywa sztuczne. Spalanie tych produktów wytwarza trujące substancje, takie jak uszkodzające narządy wewnętrzne dioksyny, rakotwórczy benzopiren, tlenek węgla, dwutlenek siarki, metale ciężkie, kadm, cyjanowodór... Długo można wymieniać. W efekcie powstaje gryzący, nieprzyjemny w zapachu dym, którego wdychanie może przynieść tragiczne konsekwencje nawet po kilku latach. Skażenie środowiska

Toksyczne substancje, jakie niesie ze sobą niska emisja, osiadają na roślinach, w glebie, pogarszają stan zieleni, powodują zakwaszenie i skażenie metalami ciężkimi gleb i wód, podtruwiają zwierzęta, żywność i nas.

Co może nam grozić?

Wdychanie szkodliwych substancji może między innymi zwiększyć ryzyko zachorowania na raka, powodować choroby. Znajdujące się w dymie i pyłe między innymi tlenki węgla, siarki, dioksyny i rakotwórcze furany powstające podczas spalania tworzyw sztucznych zabijają powoli, ale bardzo skutecznie.

Uszkodzają nasze narządy wewnętrzne, są przyczyną zmian skórnych, uciążliwych alergii, niedotlenienia organizmu (u niemowląt), powodują mutacje materiału genetycznego, uszkodzają szpik kostny, wpływają deformująco na płód matki, powodują zaburzenia rytmu serca, niewydolność krążenia, alergię, astmę.

Zazwyczaj problemy zdrowotne ujawniają się dopiero po kilku lub kilkunastu latach przyjmowania takich niewielkich dawek trujących chemikaliów.

Największym darem każdego z nas jest być zdrowym. Zdrowym - czyli oddychać czystym powietrzem. Na co dzień jednak robimy wszystko aby tak nie było. Bo czy sens ma oszczędzanie na wywozie śmieci i sposobie ogrzewania domu, jeśli może nas to w przyszłości słono kosztować? Nie narażajmy siebie i innych na wdychanie trującego powietrza. Reagujmy, gdy widzimy, że ktoś emituje szkodliwe substancje, paląc śmieci. Warto wykonać telefon do Straży Miejskiej i mieć czyste sumienie. Niska emisja jest problemem, z którym można walczyć również na własnym podwórku

*Aby Święta Bożego Narodzenia były spokojne i radosne,
abyśmy pamiętali o tych, którzy nie mogą ich spędzić
w domu z najbliższymi,
aby Nowy Rok 2017 był dla nas wykorzystaną szansą
na pełniejsze życie.*

POLSKI KLUB EKOLOGICZNY KOŁO MIEJSKIE W GLIWICACH

Uznając prawo każdej osoby ludzkiej do życia w czystym i zdrowym środowisku za jedną z podstaw godnego życia oraz stojąc na stanowisku pełnego poszanowania integralności natury i zachodzących w niej zjawisk, Klub wyznacza sobie misję ratowania i poprawy stanu środowiska, ochrony przyrody oraz życia i zdrowia człowieka.

Cele działania Klubu są następujące:

- uznanie zrównoważonego rozwoju jako podstawy polityki społeczno-gospodarczej państwa,
- ochrona środowiska, w tym ekologia rozumiana jako ochrona zwierząt, roślin i ochrona całego dziedzictwa przyrodniczego,
- ochrona krajobrazu naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
- kształtowanie w społeczeństwie świadomości, że jakość życia zależy od racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi i zachowania równowagi między środowiskiem a rozwojem cywilizacji,
- powszechna edukacja ekologiczna.

Redakcja: Aleksandra Józewicz **Polski Klub Ekologiczny Koło Miejskie w Gliwicach** ul. Ziemowita 1 III piętro skr. poczt. 489 44-100 Gliwice
www.pkegliwice.pl ; Faks: 32 231 85 91 E-mail: biuro@pkegliwice.pl

www.pkegliwice.pl